

*Ценностни аспекти на педагогическото ежедневие
Value Aspects of the Pedagogical Daily Round*

ДОПИРНИ СВЕТОВЕ

Албена Димитрова

Стилияна Гронева

СОУ „Д-р Петър Берон“, Пазарджик

*Оставете децата да дохождат при мене и не им пречете,
защото на такива е царството Божие.*

Евангелие от Марк 10:14

Резюме. В статията се разглежда ролята на обучението по религия като средство за духовно израстване на малкия ученик. Представа се модел на интегрирания урок по религия и изобразително изкуство на тема „Допирни светове“.

Keywords: religious education, spiritual growth, integrated lesson in religion, integrated lesson in art

Да възпитаващ малките ученици в общочовешки ценности в днешното динамично и объркано време, е не само огромно предизвикателство, но и голяма отговорност. Бездуховността и материалното втрещване ни заобикалят отвсякъде и превръщат хората, за които „най-хубавото се вижда само със сърцето“, в обект на недобронамерени подмятания, че живеят извън реалността.

Притиснати от ежедневни грижи за осигуряване на най-насъщното за своите деца, някои родители нямат време и сили да ги приобщат към добродетелите, помогнали на човечеството да премине през хилядолетните изпитания, съпътствали развитието му. В такива моменти учителите са тези, които трябва да подадат ръка на децата и заедно с родителя да им покажат пътя към непреходните нравствени ценности.

Ценностният образователен подход съпътства постоянно нашето педагогическо ежедневие. Независимо от учебния предмет, който преподава, опитният учител може да намери подходящия начин, с който не само да предаде своите знания, но и да възпита своите ученици като добри човеци.

Има обаче един учебен предмет, чието изучаване е изцяло насочено към грижата нашите деца да бъдат приобщени към непреходните нравствени ценности на християнския морал и към събуждането на тяхната духовна енергия. Часовете по **религия** имат своето достойно място във всяко българско училище. Във времето на все по-нарастваща нравствена пустота и духовна обърка-

ност ролята на **религията** за запазване на българския дух и традиционните ни добродетели е изключително важна.

Училището е онази светска институция, която осигурява условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и за запознаване на учениците с тях. **Обучението по религия** се осъществява на основата на универсалните човешки права.

Главната цел на този предмет е не да направи децата религиозни, а да придобият **религиозна грамотност**, като част от общата грамотност на българските граждани. Развиването у учениците на **усет и уважение към религиозното** ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Обучението по религия има за задача да изгради граждани, които познават християнството, както и други световни и исторически религии. Те трябва да уважават религиозните възгледи на другите, да живеят в разбирателство в мултирелигиозна среда, както и да умеят да водят културен междурелигиозен диалог.

Първите десет години от живота на детето са изключително благодатни за запознаването му с някои основни и достъпни текстове от Стария и Новия завет, където са закодирани основни нравствени послания. В тази възраст то е податливо на внушения и се утвърждава като личност. Неговата нужда от общуване, от самоизява, от сигурност и любов трябва да се използват от добрия учител за формиране на емоционална компетентност, която да го научи да разбира собствените си чувства и да ги управлява осъзнато. Това е времето, когато на детето трябва да му се помогне да разбере и приеме другия с неговите чувства, както и да се научи да го уважава.

Обучението по религия в този благодатен за детето период ще допринесе за укрепване на нравствените потребности, за разширяване на сетивния кръгзор, за стимулиране и развитие на религиозни чувства и представи за категориите „добро“, „зло“, „дълг“, „благочестие“, „истина“, „милосърдие“, „съпричастност“, „свобода“, „отговорност“ и т.н.

Обучението по религия трябва да тръгва от света на децата и да ги среща с културата и ценностите на святото. За малките ученици то трябва да бъде обвързано с актуалните религиозни празници, които създават необходимата емоционална нагласа за възпитаване на религиозно-нравствени чувства и потребности. Актуализирането на житейския опит на учениците и включването им в конкретна религиозно-творческа дейност организира пълноценно заниманията по религия и допринася за успешното усвояване на учебното съдържание.

В СОУ „Д-р Петър Берон“ има дългогодишна традиция в изучаването на учебния предмет **религия** под формата на **ЗИП** и **СИП**. Часове по ЗИП – религия, има в I и V клас, а като СИП религия изучават II, III и IV клас. През

учебната 2012/2013 год. има сформирани 8 групи СИП – религия. В тях са включени 90% от учениците от I до IV клас. Тяхното провеждане е благодарение на финансирането, което се осигурява от Пловдивската митрополия. Всички ученици са снабдени с учебни помагала, които подпомагат и обогатяват нашата работа.

Всяка учебна година в нашето училище се провеждат **открити уроци, тържества, състезания по религия**, в които учениците се включват с голям интерес и желание да покажат какво са научили в часовете. Те са посетени от много родители, учители и гости. Гост на открит урок бе Пловдивският митрополит Николай. С тържествен водосвет той лично откри и учебната 2010/2011 г. Неговото позитивно отношение и подкрепа ни задължават да продължаваме успешната работа с децата в часовете по религия.

Желанието на учениците да изучават религия не спира в началния етап на обучение. Естествено продължение на интереса и любознателността им към тези въпроси са часовете по **ЗИП – религия, в V клас**.

Учениците от V^{„а“} клас изучават под формата на ЗИП и СИП религия още от I клас. В часовете по религия в V клас се усвояват знания за възникването на основните религии по света и влиянието им върху човешката цивилизация. Учениците разбират, че религиозните различия водят до различия в начина на живот и разбиранията за ценностите в различните общества. Но това не е пречка всички да живеят във взаимно разбирателство.

Живеем във време, което изисква повече отвсякога толерантни взаимоотношения. В глобалния свят на най-различни култури има обективна потребност от търпимо възприемане на различията и другостта. Обучението по религия спомага за цялостното изграждане на светогледа и ценностната ориентация у учениците. Формира тяхното самосъзнание в междурелигиозна толерантност и уважение към човешката личност.

Идеята за интегриран урок по **религия и изобразително изкуство** дойде от самите петокласници. Те споделиха, че тези часове са едни от най-приятните за тях, в които не само много научават, но и се забавляват.

Като използвахме тяхното желание за самоизява, себеутвърждаване и успех, на 4 юни 2012 год. проведехме интегрирания урок на тема „**Допирни светове**“.

Спряхме се на тази тема, защото във всичко, което ни заобикаля, макар да ни се струва различно, можем да намерим допирни точки, които да свържем. А каква по-голяма допирна точка може да има от изкуството.

Изкуството и религията съпътстват духовната същност на човека. Изразяването на религиозните чувства от дълбока древност е свързано с различни видове изкуства. Синкретичният характер на изкуството отразява тази връзка

между музика, танц, литература и изобразително изкуство. Във всяка религия основно място за връзка между човека и Бога е храмът, който е носител на архитектурната мисъл на твореца. Сградата като форма, функция и украса има съответната символика. Във всички световни религии се срещат универсални по своята същност символи, които са съвкупност от вярвания, ритуали и правила на поведение, спазвани от вярващите.

Самото понятие „религия“ означава „свързвам отново“ (лат.), т.е. свързват се **човек** и **Бог**.

Изобразителните изкуства са материалният израз на духовните идеи. Започвайки от видимата форма, разумът и мисълта ни се издигат в желанието и любовта към Господ да почетем не една вещ, а гледката и вида на най-красивото, на божественото.

Датата на провеждане на урока също не бе избрана случайно. Тя съвпадна с един от най-големите християнски празници – Свети Дух.

Разработка на интегрирания урок по религия – ЗИП, и изобразително изкуство „Допирни светове“

I. Предварителна подготовка на урока

Учениците от V.^a клас са 26. От тях 22 са с православно самосъзнание, 3 – с мюсюлманско самосъзнание, и 1 – с римокатолическо.

При подготовката за интегрирания урок учениците предварително се разделиха на 4 екипа. Членовете на всеки екип изготвиха презентации по следните теми:

Екип 1

„Основни световни религии – християнство, ислям, юдаизъм, будизъм (кратка история)“

Екип 2

„Символи и начини на изобразяване в различните религии“

Екип 3

„Външно оформление на храмовете в различните религии“

Екип 4

„Вътрешна украса в различните храмове“

II. Цели на урока

Основната цел на интегрирания урок „Допирни светове“ е учениците да установят обединяващата сила на изобразителното изкуство за всички религии по света. С подготвените от четирите екипа презентации те ще обобщат знанията, които са получили за основните световни религии, за общите символи в тях и с помощта на различни изобразителни задачи ще се докоснат до онази духовна същност, която съпътства всички хора независимо от религията, която изповядват, като я претворят в материални образи.

III. Задачи

Образователни задачи	Изобразителни задачи
1. Основни световни религии – християнство, ислям, юдаизъм, будизъм (кратка история). 2. Символи и начини на изобразяване в различните религии. 3. Външно оформление на храмовете в различните религии. 4. Вътрешна украса в различните храмове.	1. Иконата в източноправославната религия – принципи на изобразение и символика. 2. Витражът в католическата катедрала. 3. Арабеска – характерни особености. 4. Мандала – отражение на свободния дух. 5. Традиционни изобразителни елементи в синагогата.

IV. Ход на урока

В хода на урока изпълнението на двете групи задачи течеше едновременно. Говорителите на всеки екип представиха подготвените от тях презентации. Останалите членове на екипите работиха по изпълнението на изобразителните задачи.

Представителите на първи екип ни запознаха с кратката история на основните световни религии, които изучаваха през учебната година.

Говорителите на втория екип разказаха за символите и начините на изобразяване в различните религии.

Третият екип ни запозна с външното оформление на храмовете в различните религии, а четвъртият – с вътрешната им украса.

Във всяка презентация учениците бяха подготвили въпроси към останалите участници в урока, с което бе осъществена обратна връзка за усвояване на знанията.

Част от изобразителните задачи са посочени в **Приложение 1**.

След изпълнението на задачите всеки екип подреди творбите на специално подготвени за целта табла, като техен представител обобщи резултатите. Учениците отговаряха на допълнителни въпроси, зададени от техните учители и гости.

С реализирането на **интегрирания урок** по религия и изобразително изкуство се осъществиха основните цели, които си поставихме в обучението по двата учебни предмета. Учениците сами стигнаха до извода, че в духовния свят могат да открият себе си и да се свържат с другите. Общочовешките нравствени добродетели са мотив за подрастващите да изграждат в себе си морални норми, приложими в съвременните условия на живот.

Като учители с дългогодишен опит, смятаме, че с показания урок обогатихме ценностния образователен подход в нашето педагогическо ежедневие, защото той се превърна в празник на духа за всички участници и гости.

БЕЛЕЖКИ

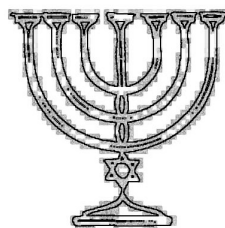
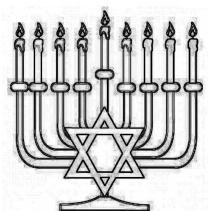
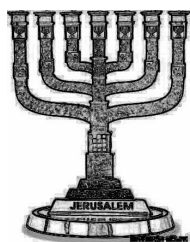
1. Концепция за въвеждане на учебния предмет Религия в българското училище, МОН.
2. Методическо помагало за учителите по Религия – Православие. Пловдивска митрополия.

ЛИТЕРАТУРА

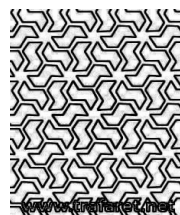
- Василева, Е. (2009). *Духовно-нравственото израстване на малкия ученик*. София: Фараго.
- Вовк, О. В. (2006). *Энциклопедия знаков и символов*. Москва: изд. дом „Вече“.
- Димчев, В. (1993). *Изобразително изкуство. Методика*. София: Просвета.
- Коев, Т. (2010). *Учебно помагало по благонравие*. София. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“.
- Тресиддер, Дж. (1999). *Словарь символов*. Москва: Фаир – Пресс.

Приложение 1

Менора

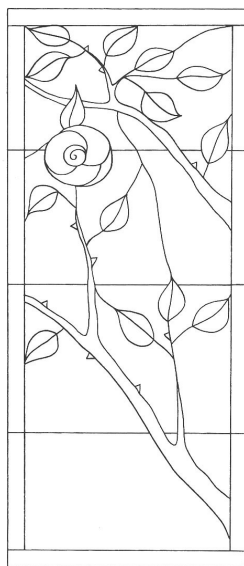
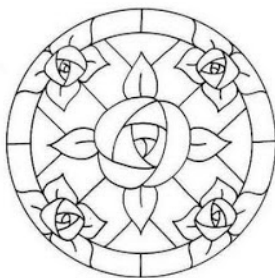
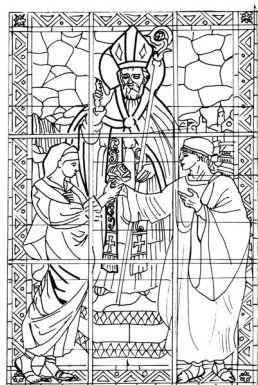
Арабеска

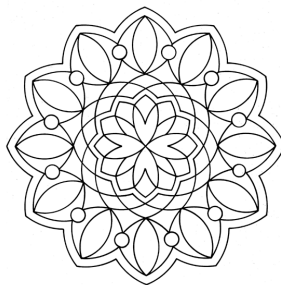
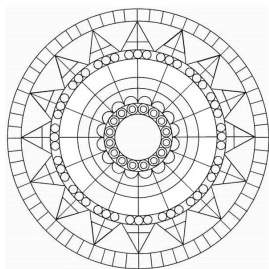
Икона

Витраж

Мандала

CONTACT WORLDS

Abstract. The article examines the role of religious education as a means of spiritual growth of small pupil. A model is of integrated lesson in religion and art on the topic of “Contact worlds” is provided.

Albena Dinitrova

Stiliana Groneva

✉ Secondary school „Dr Petar Beron“
29, Neofit Bozveli Str.
Pazardjik, Bulgaria